

A gombák

„A könyv olyan, mint a gomba, amilyen jóízű, tápláló az egyik, épp úgy valóságos émelegő méreg a másik.”
(Mikszáth Kálmán: A néhai bárány)

Előfordulásuk

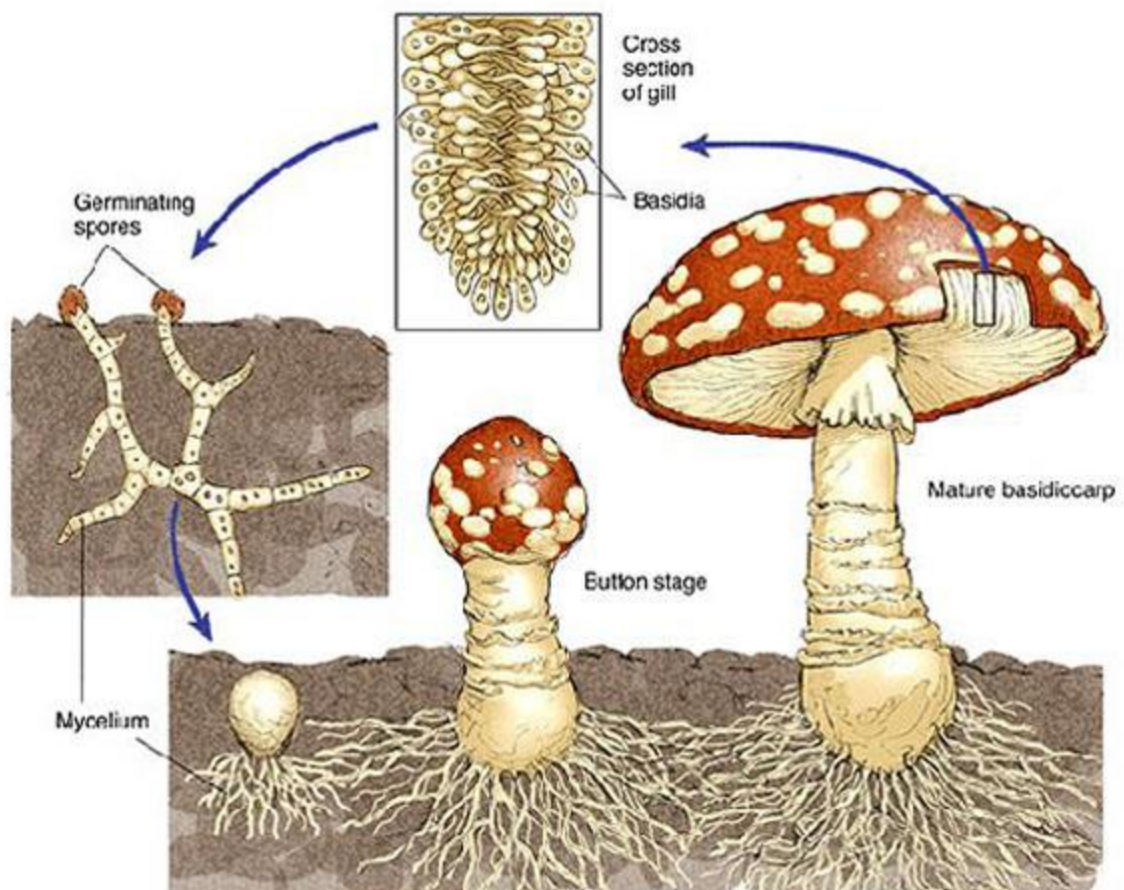
- A gombák vízben és szárazföldön egyaránt élnek.

Általános jellemzőik

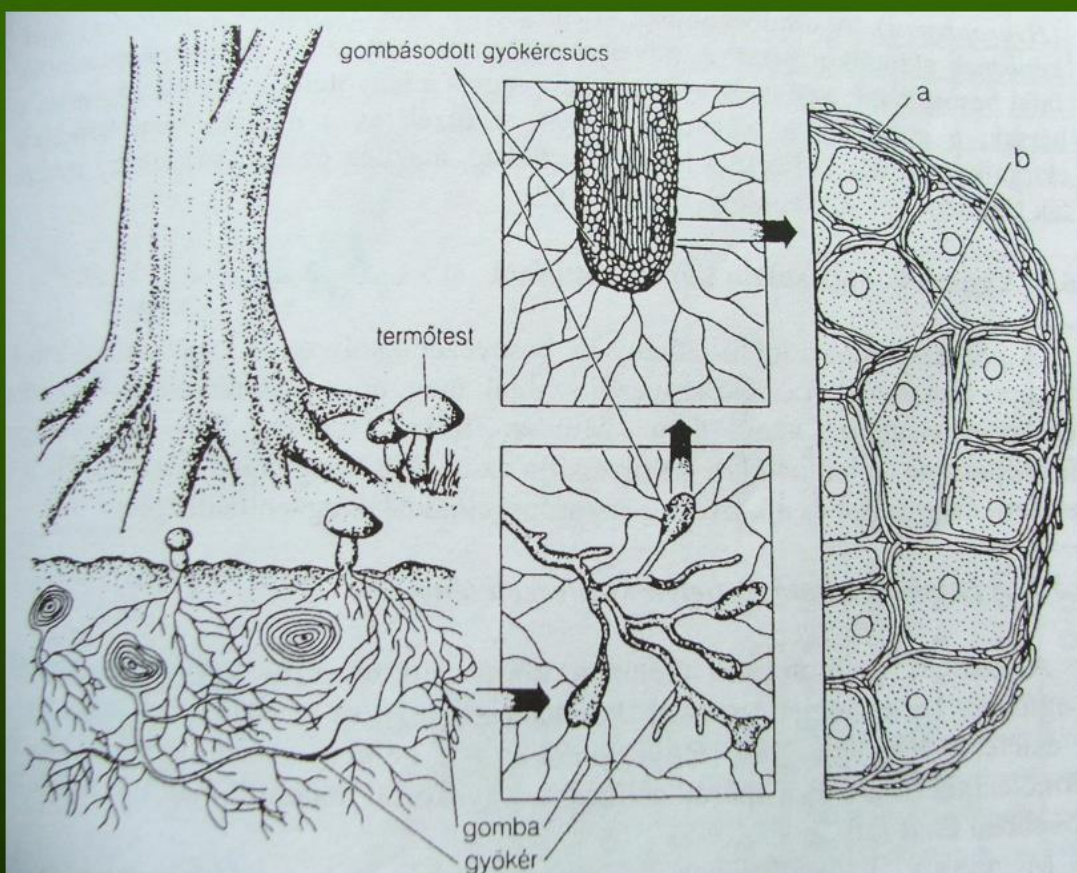
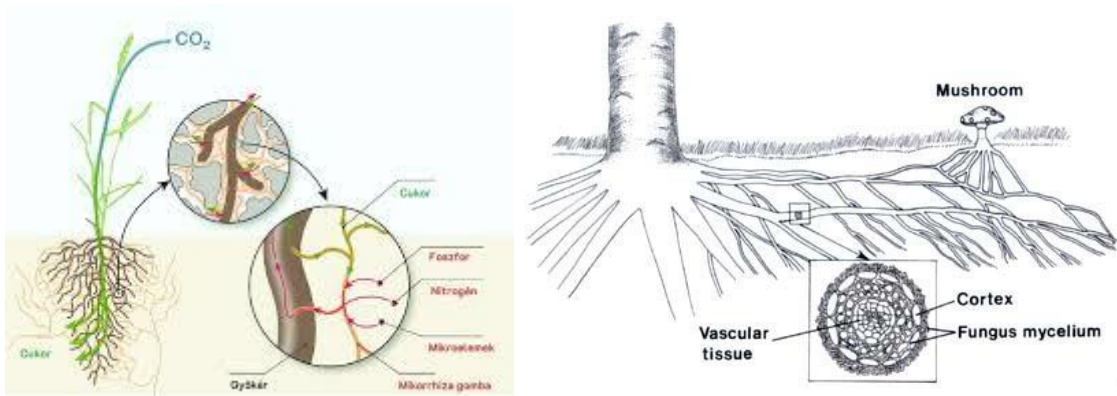
- Alakjuk, nagyságuk és színük nagyon változó.

- Testüket telep (fonaltelep) alkotja. A telep lehet egysejtű vagy többsejtű. A sejtek vékony gombafonalakat alkotnak, amelyeket *hifáknak* nevezünk. A hifák alkotják a fonaltelepet, amelyet *micéliumnak* nevezünk. A kalapos gombák termőteste tönkből és kalapból áll. A kalap alsó részén csöves vagy lemezes felépítésű spóratartók találhatóak. A kalapos gombák termőteste a talajt behálózó gombafonalakból nő ki.

- Nem rendelkeznek klorofillal, táplálkozásuk heterotróf: szaprofita és parazita. Vannak szimbióta gombák is, amelyek szimbiózisban (együttélés) élnek a fák gyökereivel, segítve a tápanyagfelvételt.
- Bimbózással, spórákkal vagy fonaldarabok segítségével szaporodnak.

Ektomikorrhiza kialakulása fagyökéren; a: micéliumköpeny,
b: gombafonalak a kéregsejtek sejt közötti járataiban

Osztályozásuk

- Táplálkozási módjuk alapján beszélünk *szaprofita és parazita gombákról*.
- A szaprofita gombák közé az élesztőgombák, a penészgombák és a kalapos gombák tartoznak.
- Élesztőgombák a sörélesztő és a borélesztő, míg a penészgombák közé a fejespenész és ecsetpenész tartozik.

- A kalapos gombákat az ehetőség szerint szoktuk elkülöníteni: ehető gombák (mezei csiperke, rókagomba, ízletes vargánya), mérges gombák (gyilkos galóca, párducgalóca, sáttantinóru).
- Parazita gombák, mint például a búza gabonarozsdája, a kukoricaüszög, az anyarozs, a lisztharmat, a monília.

Jelentőségük

- Elpusztult *szervezetek anyagainak lebontásában* van szerepük.
- Keményítő, fehérje és vitamin tartalmuk miatt jelentősek a *táplálkozásban*.
- Az élesztőgombák *erjesztési folyamatai* során sör és péksütemények állíthatók elő.
- A *penicillin* nevű *antibiotikumot* gombák *termelik* (ecsetpenész).
- *Kórokozó gombák* is léteznek, ezek betegséget (például bőrbetegségek) okoznak. A gombás fertőzés okozta betegségeket *mikózisnak* nevezzük.
- *Tönkreteszik* az öltözetet, lábbelit és más tárgyakat. Az élelmiszerek *megromlását* okozzák.

Veszélyeik

- **Vannak halálos mérgezést okozó fajok! Ha gombát szedtek, mindig forduljatok tanácsért a gombaszakértőhöz! Piacon vásárolt gomba esetén kötelező, hogy a csomagoláson lepecsételt címke legyen!**

Érdekesség

- A római korban gombamérgezés áldozata lett Claudius császár, akit felesége, Agrippina mérgezett meg. III. Károly magyar király halálát 1740-ben ugyancsak gombamérgezés okozta. Egy Fertő melletti vadászat után elfogyasztott, mérgező gombából készült vacsora ölte meg. A korabeli feljegyzések, amelyek izzadásról, folyamatos hányásról, majd szívelégtelenség miatt bekövetkező halálról szólnak, a gyilkos galóca mérgezésre engednek következtetni.
- A penicillin felfedezése Alexander Fleming angol tudós nevéhez fűződik. A hatóanyag előállításában közreműködő két társával munkájuk elismeréseként 1954-ben megkapták a Nobel-díjat.